

paa, men jeg tror ikke, at det er gjørligt. Den ærede Minister tillægger ganske vist mine Ord en all for stor Vægt, naar han deri ser et slet Bærsel for Lovforslagets Fremme, men jeg skal ikke negte, at jeg endnu ikke har nogen Tro paa, at det vil lykkes. Men hvad der kan gøres, er at fortsætte i det Spor, vi ere inde paa, nemlig ved Hjælp af Smaalove at afhjælpe de Mangler, som efterhaanden vise sig paa et og andet Sted. Kunde vi blot blive i det Spor, vi hidtil have været i, og fortsætte Rækken af Lovene fra 1855, 1856, 1860 og 1864, da ere vi inde paa det rette Spor, og da komme vi ikke ind paa en Organisation, der stiler mod det Maal, som indeholdes i det foreliggende Lovforslag. Den ærede Minister rettede det Spørgsmaal til mig, om jeg ikke erkjendte, at Skoletvang ikke fandtes, og medens jeg talte i Gaar, rettede han mig, idet han sagde: Det er Undervisningstvang. Disse to Ting, faldt — gjorde han gjældende — ikke sammen, det var noget i og for sig forskjelligt. Det er to forskjellige Ord, men i deres praktiske Anvendelse ere de det samme; thi ganske vist rammer Skoletvangen ikke dem, som økonomisk ere i Stand til at afkaste den og at frigjøre sig derfor, men den rammer alle dem, som ikke selv ere i Stand til at frigjøre sig derfor, og da forekommer det mig, at det kun er en Strid om Ord, om man vil anerkjende, at der er Skoletvang til Stede eller kun Undervisningstvang. Den ærede Minister spurgte mig dernæst, om jeg ikke erkjendte, at enhver dansk Mand og Kvinde har den Pligt at sørge for sine Børns Undervisning. Jo, det vil jeg fuldstændig erkjende, og det er der vistnok Ingen her, der ikke med den ærede Minister vil erkjende. Men den ærede Minister maa vide, at der et meget langt Spring fra at erkjende en Pligt og at slaa den fast ved Lov som Tvang, thi der er mange Forpligtelser, som ikke bery paa Lovbud og Befalinger, men desuagtet i og for sig ere ligesaa stærke Forpligtelser, og maasse kunne virke ligesaa fremadrivende som de Pligter, der ere paabudne ved Lov. Der er i saa Henseende en stor Forskjel mellem Pligt og Lov, og jeg kan ikke give det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (S. Rjør) Ret i, at de falde sammen. Naar man ser paa den første Del af § 1, vil man finde, at Lovens Princip deri er indeholdt, nemlig Fastsættelsen af denne Skoletvang eller Undervisningstvang, hvad man nu vil. Jeg er ikke enig med det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) i, at det Udlaft, der i sin Tid udgik som Folkethingets Opfattelse af Skolevæsenets Ordning, med Hensyn til den Maade, hvorpaa Skolepligten fremslittedes, i og for sig skulde være det samme som det, her fremsættes, thi i dette Lovforslag stilles Skolepligten op som Regel, medens det Udlaft, der den Gang blev udarbejdet af Udvalget i Folkethinget, netop

opstillede Forældrenes Ret til selv at sørge for Børnenes Undervisning som Regel og Statens Indgriben som Undtagelse, og dette giver Sagen en noget forskjellig Farve. Dette er imidlertid kun en indskudt Bemærkning lige overfor det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds. Jeg veed nu ikke, om det ligger i en uheldig Redaktion af den første Del af § 1; men læser man den første Sætning, vil man se, at der kan reises Tvivl om dens Forstaaelse. Det hedder nemlig: „Enhver Mand eller Kvinde, der har Børn eller er Børge for Børn eller har Børn i Tjeneste, er pligtig at sørge for, at de oplæres i de Kundstaber og Færdigheder, som ere nødvendige for at tilegne sig almindelig Oplysning“. Den ærede Minister sagde, at han ikke respekterede Noget, der kunde anses for et Laamaal for Skolen, men det forekommer mig rigtignok, at en ordret Opfattelse af disse Ord netop tyder paa et Laamaal, og det et Laamaal af det allermindste Omfang. Thi ved saadanne Kundstaber og Færdigheder, som ere nødvendige for at tilegne sig almindelig Oplysning fortaar man nærmest de Midler, hvorved man senere er i Stand til at skaffe sig Oplysning. Den ordrette Opfattelse af disse Ord tyder saaledes paa, at man derved tænker paa, at der er en Forpligtelse til at lære ethvert Barn at læse og skrive; thi disse Kundstaber og Færdigheder ere Betingelserne for at kunne tilegne sig almindelig Oplysning, og i disse Ord vil der altsaa i og for sig ligge en Tilkjendegivelse af, at Rigten indskrænkes sig dertil. Disse Færdigheder kunne jo have deres store Betydning, men jeg sætter nu ikke saa stor Pris paa, at det i de statistiske Beretninger skulde hedde om det danske Folk, at her kunne alle Folk læse og skrive. Det er Noget, der ser ud som Mere, end det i Virkeligheden er, og det kommer jo meget mere an paa virkelig at læse og skrive end paa at kunne disse Færdigheder. — Der er forskjellige Bemærkninger, som vistnok kunde give mig Anledning til Svar; men jeg skal springe det Meste deraf over, og kun lige over for den høitærede Minister endnu gjøre en Bemærkning. Den høitærede Minister henviste til § 29 i Lovforslaget for at paapege, at han havde taget tilstrækkelig Hensyn til en mulig uvidjet Undervisning, som Oergangen til Hverdagsundervisningen vilde medføre, idet det der er udtalt, at Antallet af Alderstilletag i hver Skolekreds vil voge med Antallet af de fast ansatte Lærere i Kredsen. Men det er ikke dette, jeg har anket over som værende i Uoverensstemmelse med den nye Bestemmelse; men det var over det, der indeholdes i § 37, hvor det Bidrag, der til dette Niemed skulde tilstaaes af Statskassen, ikke er blevet forhøjet, skjøndt man maatte være forberedt paa, at der, hvis det var Alvor med at gennemføre Hverdagsundervisningen, vilde være Tale om det dobbelte Antal Lærere. Imidlertid staaer der